

2017-11-07

VA Syd
Att: Peter Bergstrand

Rättsutredning om krav på arbetsrättsliga krav i upphandling

1. Inledning

Den Bra Affären Sverige HB (nedan DBA) har blivit ombedd av VA Syd att genomföra en rättsutredning gällande krav på att ställa arbetsrättsliga krav i upphandling i enlighet med Lag (2016:1145) om offentlig upphandling, särskilt kapitel 17.

Frågeställning

VA Syds frågeställning är om de är skyldiga att ställa denna typ av krav vid deras kommande upphandling av avfallsinsamling. Om en sådan skyldighet ej kan fastställas eller anses behövlig är det mycket möjligt att VA Syd ändå kommer ställa denna typ av krav i sin upphandling av andra skäl.

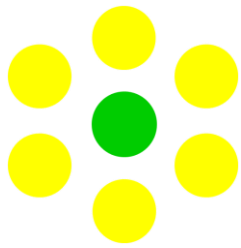
Nedan framställning ämnar ge en övergripande bild över om VA Syd är skyldig att ställa denna typ av krav i sin kommande upphandling. För det fall VA Syd kommer att använda denna typ av villkor redogörs i detalj vilka aspekter som måste beaktas samt att ett förslag på rekommenderade skrivningar som tas med i avtalet för att uppnå målet med att ställa arbetsrättsliga krav i den aktuella upphandlingen.

2. Lagstiftningen

Den 1 juni 2017 kompletterades målsättningsbestämmelser i 4:3 i lagen om offentlig upphandling (LOU) med krav på arbetsrättsliga villkor och dessa framgår ur kap 17 i LOU. Lagstiftningen meddelar att kraven ska ställas såsom "särskilda kontraktsvillkor" vid fullgörande av kontrakt enligt 17:1. I 17:2 framgår lagstiftarens krav:

"En upphandlande myndighet ska, om det är behövligt, kräva att leverantören ska fullgöra kontraktet enligt angivna villkor om lön, semester och arbetstid som arbetstagarna som ska utföra arbetet enligt kontraktet minst ska tillförsäkras.

Myndigheten ska också kräva att leverantören ska säkerställa att dennes underleverantörer som direkt medverkar till att fullgöra kontraktet uppfyller de villkor som har ställts enligt första stycket."

Den Bra Affären

3. Behövlighetsbedömning

En upphandlande myndighet (UM) är ansvarig enligt lagstiftningen för att göra en sk behövlighetsbedömning när det ska fastställas om UM är skyldig att tillämpa kraven på arbetsrättsliga krav. Det finns inte i lagen någon modell eller särskilt uttryckt vad denna behövlighetsbedömning ska innehålla eller hur den ska utföras. Upphandlingsmyndigheten har publicerat vissa aspekter och i propositionen framgår vissa infallsvinklar på vad behövlighetsbedömningen bör fokusera på. Nedan är några exempel som anses ge indikation på att arbetsrättsliga krav bör ställas:

- UM har egen erfarenhet eller känner till andra UMs erfarenheter av onormalt låga anbud inom avtalsområdet.
- Låg nivå på kollektivavtalsbindning i den aktuella branschen.
- UM bedömer att det föreligger risk för oskäligen arbetsvillkor gällande lön, semester och arbetstid i den aktuella branschen.
- Är det en bransch som allmänt pekats ut som använder oskäligen arbetsvillkor.
- Har UM fått information från t ex Ekobrottsmyndigheten, Arbetsmiljöverket, Skatteverket, branschorganisationer, Konkurrensverket eller andra opartiska källor att det föreligger risk för oskäligen arbetsvillkor.

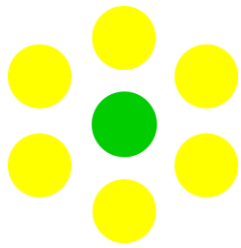
Författarens åsikt i detta enskilda fall

Enligt min åsikt föreligger inte särskilt graverande eller allmängiltigt vedertagna sanningar om att avfallsbranschen systematiskt agerar med oskäligen arbetsvillkor. Andelen anställda som omfattas av kollektivavtal är stor.

Fackförbundet Transport säger vid en intervju att i avfallsbranschen är förekomsten av svarta löner och annan social dumpning mycket liten. Enligt fackförbundet Transport är kollektivavtalsanslutningsgraden när det gäller hushållshämtning nästan 100 %. Däremot framhåller man att UM måste arbeta mer med sina förfrågningsunderlag vad gäller arbetsmiljö. Skador och förslitningsskador är tyvärr mycket vanligt för denna personalgrupp.

Vid en intervju med Biltrafikens Arbetsgivareförbund anser de att avfallsbranschen inte har problem med oskäligen arbetsvillkor. Enligt branschorganisationen Biltrafikens Arbetsgivareförbund är kollektivanslutningsgraden hög jämte andra branscher.

Undertecknad har även intervjuat två företag i branschen. Den samlade bilden är att kollektivavtalsanslutningen är hög. Man känner inte till att det förekommer någon större dumpning av löner eller andra rättigheter enligt kollektivavtal eller lag. Båda företagen säger att personalen i branschen har en hög medvetenhet om nyttan av rätt försäkringar, kollektivavtal och andra villkor. Personalen själv har mycket bra koll på om det dyker upp en mindre seriös aktör och börjar helt enkelt inte jobba för en sådan.

Den Bra Affären

Det förekommer låga anbud i avfallsbranschen och i vissa fall kan man ifrågasätta om vissa anbud inte är onormalt låga. Dock är dessa anbud låga pga taktiskt prissättning och inte med anledning av oskäliga arbetsvillkor. Att lämna taktisk prissättning är inte olagligt på något sätt. Viktigt är dock att UM arbetar med sina upphandlingsunderlag och avtal för att stävja taktisk prissättning.

Min uppfattning efter behövlighetsbedömningen är att VASYD inte är skyldig enligt LOU att ställa arbetsrättsliga krav. VA SYD har dock all rätt att ställa denna typ av krav på samma sätt som lagstiftningen stipulerar.

4. Förslag på text om arbetsrättsliga krav till VASYDs kommande upphandling

Instruktion

Dessa villkor skall in under ett eget kapitel som ni benämner "Särskilda kontraktsvillkor vid utförandet av uppdraget" i era kommersiella villkor. Det är även mycket viktigt att ni får med i Administrativa föreskifter att anbudslämnaren accepterar dessa villkor. Jag rekommenderar att ni har en särskild kryssruta som aktivt ska kryssas i av anbudslämnaren. Texten i den rutan kan vara: "Anbudslämnaren accepterar att samtliga Särskilda kontraktsvillkor kommer uppfyllas under från start och sedan under hela kontraktperioden."

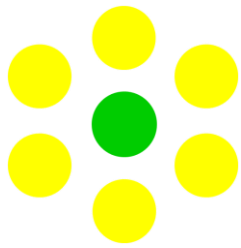
Till VA SYDS avtal:

Särskilda kontraktsvillkor vid utförandet av uppdraget

Leverantören skall vid kontraktets fullgörande minst följa dessa Särskilda arbetsrättsliga villkor för samtlig anställd personal som utför och arbetar i med själva uppdraget.

De Särskilda arbetsrättsliga villkoren hämtas från delar av det centrala kollektivavtalet, Miljöarbetareavtalet, tecknat mellan Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Svenska Transportarbetareförbundet. De arbetsrättsliga villkoren som avses är §§ 3 till och med 13 i Miljöarbetareavtalet. Dessa villkor är en direkt avskrift från själva Miljöarbetareavtalet för tydlighet och transparens. Villkoren framgår ur Bilaga Särskilda arbetsrättsliga villkor med vidare hänvisningar till andra bilagor.

Parterna är medvetna och accepterar att olika nivåer i de Särskilda arbetsrättsliga villkoren för till exempel lön kan komma att ändras under avtalstiden om det aktuella kollektivavtalet omförhandlas mellan Biltrafikens Arbetsgivareförbund och Svenska Transportarbetareförbundet. VA SYD ska skriftligen meddela Leverantören om samtliga justerade nivåer och andra förändringar. Justeringarna och förändringarna som meddelas av VASYD ska motsvara de förändringar som sker i det aktuella kollektivavtalet. Leverantören ska inom 30 dagar från mottagande av det skriftliga meddelandet från VA SYD tillämpa de justerade nivåerna och andra förändringar.

Den Bra Affären

Ansvar för underleverantörer

Anlitar Leverantören underleverantör för fullgörandet av uppdraget ska Leverantören säkerställa att den anlitade underleverantören följer de Särskilda arbetsrättsliga villkoren för underleverantörens personal som utför arbete i uppdraget. Detta gäller oavsett när under avtalstiden underleverantör anlitas. Underleverantören ska följa samma Särskilda arbetsrättsliga villkor som Leverantören oavsett när under avtalstiden underleverantören anlitas.

Bevis och redovisning

VASYD, eller av VASYD utsett ombud, har när som under avtalstiden rätt att begära bevis och redovisning för att Leverantören följer de Särskilda arbetsrättsliga villkoren. Leverantören är skyldig att framlägga bevis och redovisning inom 3 arbetsdagar efter VASYDs begäran mottagits.

Leverantörens anlitade underleverantörer i uppdraget har samma skyldighet enligt förra stycket. Leverantören ska säkerställa att samtliga underleverantörer i uppdraget är väl informerade om denna skyldighet.

VASYD, eller av VASYD utsett ombud, har när som under avtalstiden rätt att kräva oaviserad kontroll och inspektion på plats hos Leverantören i dennes lokaler och andra platser som används för bedrivande av uppdraget med syfte att säkerställa efterlevnad av de Särskilda arbetsrättsliga villkoren. Leverantören har skyldighet att bereda VASYD, eller av VASYD utsett ombud, tillträde för att utföra kontroller och inspektioner.

Leverantörens anlitade underleverantörer i uppdraget har samma skyldighet enligt förra stycket. Leverantören ska säkerställa att samtliga underleverantörer i uppdraget är väl informerade om denna skyldighet.